

BEGREBER NYHEDSKRITERIER

Nyhedskriterierne er et journalistisk arbejdsredskab, der benyttes i det daglige praktiske arbejde på nyhedsredaktionerne, når det skal bestemmes, hvilke nyheder der skal finde vej til seerne, læserne og lytterne. Kriterierne er dermed med til at definere og indkredse, hvad en nyhed er.

En begivenhed skal gerne rumme et eller flere af de fem klassiske nyhedskriterier, hvis den skal betragtes som en nyhed:

- **Aktualitet:** Historien skal indeholde noget, der er nyt, noget, der lige har fundet sted, eller som udspringer sig nu og her. Når det gælder muligheden for at transmittere live fra en aktual begivenhed, har tv, radio og webavisen nogle åbenlyse fordele, som den trykte presse ikke har. Betegnelsen Breaking News understreger dette nyhedskriteriums helt centrale betydning.
- **Væsentlighed:** Historien skal have en stor rækkevidde enten ved at have betydning for mange mennesker eller livsvigtig betydning for få. Det kan være en begivenhed med store samfundsmæssige og/eller personlige konsekvenser.
- **Konflikt:** Historien skal være problemorienteret og rumme klare modsætninger og kan stilles op over for hinanden. Konflikter kan synliggøre forskellige interesser og værdier på mange forskellige niveauer: Mellem personer, organisationer, politiske partier og lande. Konflikterne tilfører nyhederne et element af uforudsigelighed (hvordan vil det ende?), som kan pirre modtageren og være med til at fastholde interessen for nyheden over tid.
- **Identifikation:** Historien skal rumme elementer, der gør, at modtageren kan genkende noget i nyheden og finder den nærværende og relevant. Det kan være, fordi historien rummer en følelsesmæssig appel, eller fordi den indeholder kulturelle, sociale eller geografiske aspekter, som modtageren kan spejle sig i.
- **Sensation:** Historien skal indeholde noget overraskende, opsigtsvækkende og uventet, som fx afsløringer. Kriteriet peger på, at nyhedsstoffet også vurderes i forhold til dets spændingspotentialer.

Til disse klassiske nyhedskriterier kan tilføjes et sjette. Det er særligt kommet i spil, fordi der er så hård konkurrence på nyhedsområdet:

- **Eksklusivitet:** Historien skal være en *solohistorie*. Det vil sige, at det skal være en nyhed, eller en vinkel på en nyhed, som ingen andre medier har. Kriteriet viser, at det at være først med en nyhed, så man kan skille sig ud fra konkurrenterne, har en stigende betydning.

Nyhedskriterierne kan bruges som analyseredskab – både hvis man skal undersøge de enkelte nyheder for deres relevans i den samlede nyhedsdækning, og hvis man skal vurdere udviklingstendenserne i nyhedsformidlingen. Er der fx en tendens til, at nogle nyhedskriterier prioriteres højere end andre, når konkurrencen om modtagernes opmærksomhed spidser til?

BRUG BEGREBERNE

Undersøg i par forskellige typer af nyheder for deres brug af nyhedskriterier:

- En avisnyhed.
- En tv-nyhed.
- En nyhed, du finder på Facebook eller Twitter.
- Diskuter: Er der nogle af nyhedskriterierne, som benyttes og vægtes mere end andre? Hvis ja, hvad kan grunden være?
- Prøv selv at udforme små nyhedsgrammer med opdigtede nyheder, hvor de fem klassiske nyhedskriterier samt eksklusivitet kommer i spil – læs om genren nyhedsgram på side 100. Byt nyhedsgrammer med et andet par og se, om I kan finde frem til, hvilke nyhedskriterier de har benyttet.

BEGREBER I BRUG

Du kan arbejde med oplagets begreber i forløbet:

- Nyhedsformidling: modul 1, side 339, modul 4, side 346 og modul 8, side 359.

GENRE

AVISENS GENER

Avisens gener kan inddeles i tre hovedgrupper: Informationsgener, oplysningsgener og de journalistiske fortællinger.

- **Informationsgener** har fokus på information og orientering og skal holde os opdateret på nyhedsfronten. Her finder vi gener som nyhedsartiklen, nyhedsanalysen, interviewet og reportagen.
- **Oplysningsgener** rummer gener, som tydeligt udtrykker holdninger, fx kronik, kommentar og læserbreve. Avisens oplysningsgener markerer det forum, hvor meninger brydes, og forskellige synspunkter kan komme åbent frem. Det er teksttyper, som er vigtige for den offentlige debat om aktuelle og samfundsorienterede emner.
- **Med de journalistiske fortællinger** bevæger vi os over i avisgener, som dyrker den gode historie, skaber sammenhæng og perspektiv – og ikke nødvendigvis er koncentreret om det dagsaktuelle. Det er journalistik, der er forpligtet på fakta, men som gør brug af fiktionsgreb og derfor læner sig tæt op ad de litterære gener.

INFORMATIONSGENER	OPLYSNINGSGENER	FORTÆLLENDE JOURNALISTIK
<ul style="list-style-type: none"> • Nyhedsartikel • Nyhedstelegram • Referat • Reportage • Interview • Baggrundartikel • Nyhedsanalyse 	<ul style="list-style-type: none"> • Leder • Kommentar • Kronik • Læserbrev • Anmeldelse • Klumme 	<ul style="list-style-type: none"> • Feature • New Journalism • Gonzo-journalistik

De enkelte avisgener har en række kendetegn, som kort vil blive opridsset på de følgende sider. Man skal dog være opmærksom på, at der kan være glidende overgange mellem generne.

INFORMATIONSGENER

Informationsgenerne dominerer avisernes spalter i kraft af deres fokus på nyheder og aktualitet. Et meget anvendt kompositionsprincip for avisernes nyhedsjournalistik er den såkaldte **nyhedsstrekant**. Den viser med sin omvendte pyramideform, hvordan man opbygger den enkelte historie ved at starte med at præsentere konklusionen, hvorefter nyheden udbygges med flere og flere oplysninger og detaljer.

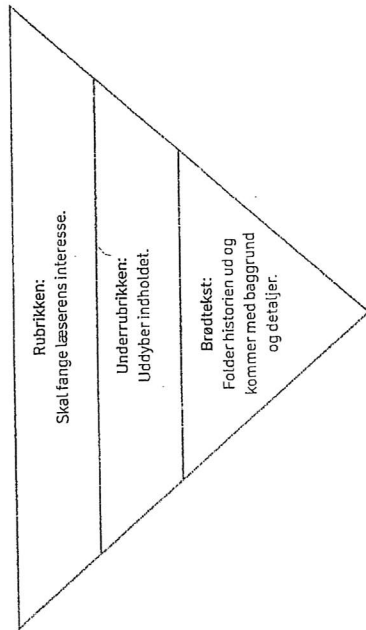
Nyhedsstrekanten illustreres med sin form en måde at opbygge nyheder på. I nyhedsstrekanten står det vigtigste først i rubrikken. Her er nyhedsartiklens pointe, og den står typisk med fed skrift og i lidt større skrifttype end resten af teksten, så den skil-

BEGREBSGUIDE

ler sig ud. Her skal læseren fanges, men læseren skal også vide, hvad nyhedsartiklen handler om. Sproget er kortfattet og kan være uden verber, så kun det centrale er med.

Efter rubrikken følger **underrubrikken**. Denne indeholder mere information, som forklarer historien yderligere og præciserer rubrikken. Det er et begrænset stykke tekst på et par sætninger eller tre, og den skiller sig ud ved indimellem at være skrevet med fed. Det er ikke altid, der er en underrubrik.

Efter rubrikken kommer **brødtæksten**, hvor informationerne bliver forklaret nærmere. Igen efter princippet om det vigtigste først, så læseren kan stå af undervejs i teksten og have fået en god forståelse af nyhedsartiklen. Desuden kan den forkortes bagfra, uden at det grundlæggende ved nyheden går tabt, hvilket var særligt vigtigt, når man skulle sætte en nyhed op i en avis med begrænset plads.

BRUG BEGREBERNE

Find en artikel i en avis/webavis og afprøv nyhedsstrekanten på den:

- Hvordan lyder rubrikken – og på hvilken måde er der arbejdet med at gøre den appellerende for læseren?
- Hvad fortæller underrubrikken, og hvordan uddyber den rubrikken?
- Hvilke oplysninger bringer brødtæksten, som ikke allerede findes i rubrik og underrubrik?

AVISENS GENER

De centrale informationsgenrer kan beskrives således:

Nyhedstelegrammet er en helt kortfattet og konstaterende nyhed, der ofte kun består af få linjer. Det er typisk hentet fra et af de store nyhedsbureauer, som da også er angivet som kilde.

Referatet er en saglig og nøjternt registrerende gengivelse af noget, som har fundet sted. Referatet indeholder som regel citater fra kilden.

Den klassiske nyhedsartikel er den undergenre, vi oftest møder i vores læsning af nyheder. Den klassiske nyhedsartikel kan kendes på sin komposition, der følger nyheds-tekanten, og ved, at journalisten gengiver fakta i et sprog med kun få værdiladede ord. Derfor er genren god til at give læseren et overblik over, hvad der sker, og hvem der udtaler sig. Journalisten holder sin egen holdning ude af teksten, så vi kommer tæt på en objektiv gengivelse af virkeligheden.

Reportagen har fokus på et miljø og de personer, der lever i det miljø. Et miljø, som læseren ikke normalt færdes i. Det kan være en demonstration, en festival eller en by dagen efter et terrangreb. Her indsamler journalisten sansendeindræk fra miljøet, som gør, at han eller hun kan skrive en verden frem for sin læser, så læseren kan opleve, hvordan det ser ud, hvordan det lugter, og hvilke lyde der er. Desuden interviewes journalisten folk, der naturligt færdes eller befolkningen i en terrangramt by. Oftest anvendes en scenisk fremstillingsform, og journalisten optræder eksplicit som en jegfortæller, der er den sansende, oplevende, interviewende journalist.

Interviewet er en samtale. Man kan skelne mellem forskellige former for interviews:

- **Portrætinterviewet**, som går tæt på en person og skildrer sider af vedkommendes personlighed.
- **Sagsinterviewet**, hvor det er den interviewedes syn på en bestemt sag eller begivenhed, der står i centrum.

Som regel vil sagsinterviewet være nyheds- eller aktualitetsorienteret, men det behøver portrætinterviewet ikke at være.

Interviewet kan være en selvstændig nyhedstekst, eller det kan indgå som et del-element i de andre genrer, fx i en reportage eller en feature.

Baggrundsartiklen og **nyhedsanalysen** er genrer, som udvider perspektivet omkring døgnet's nyheder. De går bagom og uddyber den umiddelbare nyhed ved at fokusere på årsager, forklaringer og konsekvenser. De kan involvere udtalelser fra eksperter og inddrage skriftlige kilder, fx faglitteratur, der er skrevet om et bestemt emne, og som kan belyse en sag yderligere.

Bemærk: Når du arbejder analytisk med informationsgenrer, skal du bruge en analysemodel for nyhedstekster (side 156).

OPINIONSGENRE

Opinion betyder mening, og i modsætning til informationsgenrenes faktaorienterede tilgang til virkeligheden er det i opinionsgenrerne forskellige skribenters – læsernes – såvel som mere professionelle samfundsdebattørers – meninger, som står i centrum. Opinionsgenrerne er argumenterende, og hvor et nyhedstelegram kan nøjes med at referere en begivenhed, må de holdningsprægede genrer begrunde deres synspunkter. Avisernes opinionsgenrer er vigtige for en åben og demokratisk samtundsdebate. De indeholder som regel et aktuelt aspekt, men det er ikke nødvendigvis dagsaktuelt. De vigtige opinionsgenrer er:

Lederen udtrykker avisens holdning til en aktuel sag. Den findes hver dag på det samme sted i avisen.

Kronikken skrives ikke af avisens journalister, men af skribenter, som ofte er specialister på et område, eller meningsdannere som kulturpersonligheder og politikere. Kronikken formidler et stof og et synspunkt på et område eller et problem. Den kan vække til eftertanke og indvirke på læseren i noget, som skribenten har en særlig viden om. Kronikken har også en fast plads i avisen.

Kommentaren er en slags kort kronik, der har karakter af et debatindlæg, som udtrykker og argumenterer for en personlig holdning til et (ofte aktuelt) emne. Den kan både være skrevet af læserne og af avisens journalister.

Klommen minder meget om kommentaren, men den har ofte en skarp og entydig holdningstilkendegivelse og en indimellem provokerende vinkel på sit emne. Det er en genre, som gerne tager pulsen på tendenser i tiden. I klommen er der ydermere fokus på skribentens person – ofte i form af klart udtrykte følelser, sympatier og antipatier. Det er en fast rubrik i en avis, som kan have sin egen faste skribent, men den kan også skrives af skiftende journalister eller kulturpersonligheder.

Læserbreve er kortfattede og skrevet af avisens læsere. De giver herigenem udtryk for deres holdning til aktuelle begivenheder eller kommenterer noget, der har stået i avisen. Læserne inddrager ofte personlige oplevelser og erfaringer, og indlæggene kan være båret af stærke følelser for eller imod en sag.

Anmeldelsen indeholder både en redegørelse for samt en vurdering af et kulturprodukt, det kan fx være en teaterforestilling, en film, en roman, en koncert, en sportsbegivenhed, en restaurant eller en udstilling. Den er som regel skrevet af en af avisens journalister med speciale i netop det område, som anmeldelsen omhandler.

Bemærk: Når du analytisk skal arbejde med opinionsgenrer, skal du benytte en analysemodel for argumenterende tekster (side 147).

FORTÆLLENDE JOURNALISTIK

De journalistiske fortællinger bryder med informationsgenrernes sædvanlige tilgang til virkeligheden, og journalisten bruger inden for denne genre løs af filmens og litteraturens virkemidler for at holde fast på læserne. Der arbejdes på ikke blot at tale til læserens fornuft, men (også) at tale til deres følelser og i nogle af genrerne på at indskrive og placere journalisten helt centralt i fortællingen.

Væsentlige genrer og sitretninger inden for den fortællende journalistik er feature, new journalism og gonzo-journalistik. Grænserne imellem dem er dog hårfine og kan i praksis være svære at afgøre. Undergenrer inden for fortællende journalistik er:

Featuren vil give læseren oplevelsen af at være til stede i den historie fra virkeligheden, der fortælles. Der arbejdes derfor meget med at skabe indlevelse ved hjælp af dramaturgiske og sproglige værktøjer, som vi også kender fra litteratur og film. Det kan fx være en impressionistisk og scenisk stil, hvor der skiftes mellem forskellige personer og steder – på samme måde, som der klippes i en film. Nyhedskranten er på stand-by for hør gælder det om at gemme på konklusionen, så spændingen øges, og læseren får lyst til at fortsætte sin læsning til sidste linje. Sprogligt arbejdes der med beskrivelser af konkrete detaljer og sansindtryk (som lugte og lyde), der levendegør en begivenhed eller en situation for læseren. Sloganet er 'show it, don't tell it'. Featuren ligger i fortælgelse af reportagen, men benytter i højere grad fiktionens virkemidler.

New journalism er en skrivestil, som brød frem i USA i 1960'erne. Selvom navnet antyder, at stilen er 'ny', har den meget tilfælles med den reportageform, som Herman Bang dyrkede herhjemme allerede i 1890'erne. Som i featuren gælder det om at skabe den levende, spændingsopbyggende og læserinddragende beskrivelse. Den amerikanske journalist Tom Wolfe (1931-2018), der regnes for at være retningens frontfigur, har opregnet skrivestilens fire karakteristiske træk:

- Den sceniske fremstillingsform, hvor journalisten skal skrive i scenen.
- Gengivelse af dialog med sproglig nøjagtighed.
- Point of view-teknik, hvor journalisten skal tage en anden persons synsvinkel.
- Den talende detalje – som er med til at konkretisere og visualisere det, der skrives om.

I new journalism gælder det altså om at skrive, så læseren kan se en situation for sig. Et kendetegn er også, at teksterne tit inddrager den skrivende journalist. Et træk der for alvor rendyrkes i gonzo-journalistikken.

Gonzo-journalistikken er nøje forbundet med dens skaber, den amerikanske journalist og forfatter Hunter S. Thompson (1937-2005). Det er en skrivestil, som bruger trækene fra new journalism, men til dem følger synliggørelsen af den skrivende journalist og hans projekt. Gonzo-journalistikken er altså typisk legfortællinger med journalisten som subjekt. Den journalistiske akkuratase er sat til side for den subjektive og ofte 'crazy' og maniske skildring af stemninger, følelser og oplevelser. Der bruges gerne ironi og humor. Denne form for journalistik, hvor selve jægten på den gode historie eller arbejdet under skriveprocessen er omdrejningspunktet, kan også kaldes for metajournalistik.

BRUG BEGREBERNE

- Gå sammen i grupper på fire med hver sin avis.
- Lav et hurtigt overslag: Hvor meget fylder hhv. informations- og opinionsgenrer samt fortællende journalistik i avisen? Overvej: Hvad kan grunden være til genrefordelingen?
- Lav en lille oversigt over de forskellige informationsgenrer og opinionsgenrer, I kan finde i avisen.
- Udvælg en tekst, der tilhører hhv. informationsgenren og opinionsgenren, og undersøg de to tekster nærmere: Hvordan passer indholdet til definitionen ovenfor? Er der særlige sproglige kendetegn, der hører til tekstens genre?

BEGREBER I BRUG

Du kan arbejde med opslagsets begreber i forløbet:

- Nyhedsformidling: modul 1, side 339, modul 2, side 341, modul 3, side 345, modul 4, side 346 og modul 8, side 359.

ANALYSEMODELLER NYHEDSTEKSTER

NYHEDSTEKSTER	
Præsentation	Start med helt kort at præsentere nyhedstekstens basisoplysninger: titel, dato, journalist (afsender), medie.
Genre	Beskriv, hvilken type nyhedstekst der er tale om: Klassisk nyhedstekst, reportage eller andet.
Komposition	Hvordan er artiklen opbygget: <ul style="list-style-type: none"> • Er den struktureret omkring nyhedstrekannten, eller bryder den med denne? • Hvilken information bliver læseren præsenteret for i de enkelte afsnit? • Hvornår skiftes der mellem interviews og fakta, mellem en scenisk fremstillingsform og journalistens egne tolkninger?
Fortælleforhold	Hvordan er nyheden fortalt? Nyhedsteksten har typisk ingen fortæller modsat reportagen og den fortællende journalistik. Undersøg, om journalisten er fraværende i teksten (klassisk nyhedsartikel) eller til stede i teksten som et jeg (fx i reportagen)? Er der andre personer i teksten? Beskriv fortællernes rolle og funktion nærmere.
Nyheds-kriterier	Hvilke nyhedskriterier er til stede i teksten? Find gerne konkrete passager, der etablerer nyhedskriterierne. Husk, at det er sjældent, at alle nyhedskriterier anvendes i den samme tekst.
Vinkling eller holdning	Undersøg nyhedstekstens vinkel på historien og anvend her nyhedskompasset (side 342-343). Det skal også undersøges, om journalistens holdning skinner igennem, for så kan der være tale om en opponerende nyhedsartikel (side 357-360).
Argumentationsanalyse	Undersøg argumentationen: <ul style="list-style-type: none"> • Hvad er journalistens påstande, og er der rygdækning i kilder? • Er der tale om fiktioniseringer uden belæg? • Hvilke argumenttyper benyttes?

NYHEDSTEKSTER	
Sproglige stil	Den sproglige stil er tæt knyttet til nyhedstekstens genre. Derfor skal den sproglige stil undersøges. Her skal analysen have fat i konkrete passager, som er afgørende for teksten. Disse passager skal analyseres sprogligt. Sproget er afgørende for, om teksten møder mod en faktatekst, eller om den fiktioniserer (side 23). Anvend også gerne sprogfunktioner som en del af den sproglige analyse (side 77).
Det multimodale aspekt	Analys af billeder, filmklip og lyd, som er med til at understøtte nyhedsteksten. Det skal også undersøges, om billeder er relateret til nyhedsteksten, eller evt. er hentet et andet sted fra, og om der er tale om manipulation af læseren. Anvend analysemodeller til billeder og levende billeder for at lave en grundig analyse (side 142, 152).
Formål	Sammenfat og fortolk nyhedstekstens hensigt på baggrund af sprogfunktioner (side 77).
Budskab	Hvad er nyhedstekstens budskab? Hvor/hvordan kommer det til udtryk?
Kontekst	Hvad kan du fortælle om nyhedsformidlingens omstændigheder? (side 61, 77).